

Олена Рудольфівна Новська
Марія Станіславівна Черноморець

Підготовка майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва до формування виконавських навичок учнів-інструменталістів

УДК 378.4:785.071.2:005.336.4
DOI <https://doi.org/10.24195/artstudies.2023-1.4>

Олена Рудольфівна Новська
кандидат педагогічних наук, доцент,
декан факультету музичної
та хореографічної освіти
Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського
ORCID: 0000-0002-1396-4381

Марія Станіславівна Черноморець
здобувачка другого (магістерського)
рівня вищої освіти
Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського

У статті розглядається питання підготовки майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва до формування виконавських навичок учнів-інструменталістів. Визначається, що одними зі стратегічних напрямів реформування української системи освіти є забезпечення відповідності її критеріїв та стандартів європейським вимогам, створення умов для підготовки майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва до розвитку творчого потенціалу учнів. Актуальність дослідження підкреслюється тим, що музичне мистецтво є одним із найпотужніших засобів гармонійного розвитку особистості. Водночас вища школа потребує оновлення наукової бази, яка дала б змогу викладачам розвивати творчі можливості учнів і забезпечувати цей складний процес на належному науковому та професійному рівні. На основі аналізу науково-педагогічної літератури стверджується, що навички гри на музичному інструменті виокремлюються в декілька основних груп, до яких відносяться: нотно-орієнтовні, темпометроритмічні, технічні, мелодико-фразувальні, художньо-виразальні та емоційно-вольові. Зазначено, що підготовка майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва до формування виконавських навичок учнів-інструменталістів у процесі навчання в закладі вищої освіти відбувається на заняттях у класі основного інструменту, і головними видами роботи є сольне виконання, самостійна робота над музичним твором, акомпанування, читання нот з аркуша, транспонування, гра в ансамблі, творче музикування тощо. Основними завданнями викладання основного музичного інструмента в закладі вищої освіти, які спрямовані на формування майбутніми фахівцями в галузі музичного мистецтва виконавських навичок учнів-інструменталістів, є опанування студентом техніки гри на музичному інструменті в процесі засвоєння гам, вправ, етюдів і творів різних форм, стилів, жанрів, епох; оволодіння інтерпретаційними вміннями; розвиток музичних здібностей майбутнього фахівця; формування педагогічного репертуару студента та засвоєння методів роботи над музичним твором; розвиток інтелектуальної, естетичної і духовної сфер майбутнього фахівця в галузі музичного мистецтва на високохудожніх зразках вітчизняної і зарубіжної музики; формування виконавської манери та сценічної культури майбутніх фахівців.

Ключові слова: навички, виконавські навички, мистецька освіта, музичне мистецтво, майбутній фахівець у галузі музичного мистецтва, інструментальне виконання, учні-інструменталісти, інструментально-виконавська підготовка.

Постановка проблеми. Одними зі стратегічних напрямів реформування української системи освіти є забезпечення відповідності її критеріїв та стандартів європейським вимогам, створення умов для підготовки майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва до розвитку творчого потенціалу учнів.

Як зазначено в нормативно-правових і регуляторних документах (законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр., Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Концепції неперервної педагогічної освіти тощо), система освіти має забезпечувати фізичний, морально-духовний, культурний розвиток особистості, сприяти формуванню громадянина України і світу. Багатовіковою історією людства доведено, що музичне мистецтво є одним із найпотужніших засобів гармонійного розвитку особистості. Водночас вища школа потребує оновлення науково-методичної бази, яка дала б змогу викладачам реалізовувати творчі, естетичні, музично-

виконавські потенціали учнів і забезпечувати цей складний процес на високому науковому та професійному рівні.

Особливо складною і розгалуженою є ланка професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва, оскільки вона одночасно передбачає опанування різноманітних видів інтелектуальної, духовної професійної активності: психолого-педагогічної, музично-теоретичної, мистецтвознавчої, інтерпретаційно-виконавської тощо. Професійна підготовка майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва покликана сформувати унікального професіонала, захопленого музикою, який має сформовані знання щодо стилів та жанрів мистецтва, володіє інноваційними методами навчання, на високому професійному рівні демонструє гру на інструменті, прагне передати учням найкращі здобутки вітчизняного та світового музичного мистецтва.

Складність професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва пояснюється тісними взаємозв'язками особистісно-професійних,

психолого-педагогічних та музично-виконавських аспектів, адже майбутній фахівець-музикант власним прикладом прищеплює учням любов до музики, формує погляди, художньо-естетичні смаки, ціннісні орієнтації учнів тощо. І водночас він дбайливо, на основі глибокого аналізу й особистісного підходу до кожного учня розробляє унікальну для кожного траєкторію формування виконавських навичок. Усвідомлення важливості, складності і неоднозначності такої підготовки майбутніх фахівців вступає у певну суперечність із браком дійсно нових, сучасних методів і технологій, адже музична педагогіка особливо пов'язана з традиціями, які закладалися не одне століття, що заострює актуальність вибраної теми статті.

Огляд літератури. Проблемаам художньо-естетичного виховання засобами мистецтва присвячено величезну кількість досліджень відомих педагогів, психологів та музикантів. Питання професійної підготовки майбутніх учителів художньо-естетичного циклу розглядаються в наукових дослідженнях В. Бутенка, Л. Масол, С. Ничкало, О. Олексюк, Г. Падалки, О. Ростовського, О. Рудницької, О. Щолокової та ін. Різноманітні аспекти методичної підготовки майбутнього фахівця в галузі музичного мистецтва розкрито А. Болгарським, Н. Біловою, Г. Дідич, М. Гейченко, І. Касіловим, Л. Коваль, А. Козир, Г. Ніколаї, І. Немикіною, Н. Овчаренко, В. Орловим, О. Ребровою та ін.

Вивченню інструментально-виконавської підготовки майбутнього музиканта присвячено дослідження Л. Гончаренко, Т. Завадської, І. Левицької, Є. Куришева, О. Ляшенко та ін.

На важливості формування інструментально-виконавських умінь наголошують у своїх наукових розвідках О. Андрейко, І. Гринчук, С. Грозан, Ж. Карташова, Є. Куришев, В. Мішедченко, Є. Скрипкіна, Ю. Янкелевич та ін.

Метою статті є аналіз змісту підготовки майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва до формування виконавських навичок учнів-інструменталістів.

Методологія дослідження. У ході дослідження було використано методологічні підходи, характерні для теоретичних досліджень. Для досягнення мети дослідження застосовано методи наукового аналізу, систематизації, класифікації, узагальнення, що дало змогу визначити сутність поняття «навички» в психолого-педагогічному контексті, установити перелік виконавських навичок учнів-інструменталістів у закладах спеціалізованої мистецької освіти, систематизувати основні теоретичні засади підготовки майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва до формування виконавських навичок учнів-інструменталістів.

Результати та їх обговорення. Гра на музичному інструменті – це вид діяльності, у процесі опанування якого людина набуває специфічних знань,

умінь та навичок. Це вміння правильно сидіти за інструментом, читання з аркуша, підбір по слуху тощо, але насамперед у процесі навчання гри на музичному інструменті формуються виконавські навички, без яких даний вид діяльності просто неможливий.

У педагогічних наукових джерелах навичка – це дія, яка сформована шляхом багаторазового повторення, яка характеризується високим ступенем освоєння та відсутністю поелементної, свідомої регуляції. Іншими словами, навичка – це результат, отриманий у ході роботи над дією.

У процесі багаторазового повторення відбувається автоматизація дій, їх перетворення на навички. При цьому відбуваються деякі зміни:

– автоматизовані дії стають актом, який цілісно протікає та називається вмінням;

– контроль за дією, за автоматизації якого акцент зміщується з процесу на кінцевий результат, а зовнішній контроль стає внутрішнім.

У формуванні навички виокремлюються три етапи:

1) аналітичний – обчислення та оволодіння окремими елементами дії;

2) синтетичний – об'єднання елементів у цілісну дію;

3) автоматизаційний – вправа з метою надання дії плавності та потрібної швидкості.

Навички утворюються в результаті вправи, тобто цілеспрямованих та систематичних повторень дій, у результаті чого змінюються як кількісні, так і якісні показники роботи. Для збереження навичок слід постійно ними користуватися, інакше виникає деавтоматизація, тобто втрачання швидкості, легкості, невимушеності, плавності та інших якостей, характерних для автоматизованих дій.

У довідковій літературі педагогічного спрямування поняття «вміння» визначається як «здатність належно виконувати певні дії, заснованої на доцільному використанні людиною набутих знань і навичок. Уміння передбачає використання раніше набутого досвіду, певних знань» (Гончаренко, 1997, с. 338). У цьому ж словнику навички трактуються як «дії, складові частини яких у процесі формування стають автоматичними, завдяки чому діяльність людини відбувається швидше і продуктивніше. Навички є необхідним елементом уміння» (Гончаренко, 1997, с. 221).

Виконавська (інструментальна) навичка – це автоматизований компонент гри на музичному інструменті. Доведення до автоматизму економить багато сил і розвантажує свідомість, яка переключається на активне та продуктивно-творче досягнення мети.

Головною метою інструментального виконавства є формування музично-образного мислення, тобто здатності до художньо-образного осягнення образного змісту музичного твору. Але неможливо

втілити музичний образ твору без сформованих рухово-технічних навичок, саме тому багато уваги приділяється формуванню виконавських навичок.

На основі аналізу науково-педагогічної літератури, а саме досліджень О. Андрейко, С. Грозан, О. Ляшенко, Т. Пляченко, В. Смородського та ін., можна стверджувати, що навички гри на інструменті виокремлюються в декілька основних груп, до яких відносяться:

1. Нотно-орієнтовні, тобто все, що стосується нотного тексту: термінологія, визначення форми твору, тональності тощо.

2. Темпометроритмічні, тобто навички, пов'язані зі здібностями відчувати співвідношення ритму, темпу, метру в конкретному музичному творі та відповідно їх відтворювати в інтерпретаційно-виконавській діяльності.

3. Технічні, тобто активність, гнучкість та пластичність виконавського апарату, доцільність та економія рухів, а також керованість технічним процесом під час виконання музичного твору.

4. Мелодико-фразувальні, тобто робота над фразуванням, мелодією, інтонуванням, артикуляцією, агогікою тощо.

5. Художньо-виражальні, тобто розуміння образного змісту музики, емоційного відгуку на неї та адекватного відображення задуму автора музичного твору.

6. Емоційно-вольові, тобто цілеспрямованість, наполегливість, рішучість, витримка та дисциплінованість, а також точне, безпомилкове концертне виконання музичних творів (Смородський, 2015, с. 32).

На основі аналізу науково-педагогічної та методичної літератури, а саме досліджень Т. Завадської, В. Орлова, Г. Падалки, Л. Масол, О. Олексюк, О. Ростовського, О. Щолокової та ін., можна стверджувати, що професійна підготовка майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва в закладі вищої освіти містить у собі загальні психолого-педагогічні, музично-теоретичні, музично-виконавські знання, уміння та навички, тому являє собою нерозривну єдність педагогіки та музичного мистецтва.

С. Грозан, спираючись на фундаментальні дослідження діяльності вчителя музики Л. Арчажникової, вважає, що підготовка майбутнього фахівця в галузі музичного мистецтва пов'язана з вивченням різноманітного комплексу спеціальних дисциплін, кожна з яких передбачає свою методику викладання: навчання гри на інструменті, диригування, роботу з хором, сольний спів тощо, але спрямованість у всіх методиках повинна бути загальною – підготовка майбутнього фахівця до здійснення різноманітної діяльності в позашкільних спеціалізованих закладах мистецької освіти (Грозан, 2010).

Виконавські якості фахівця в галузі музичного мистецтва ґрунтуються на органічному поєднанні

багатьох компонентів: розвитку загальномузичних теоретичних знань і вмінь, а також суто виконавських навичок, роботи над культурою і технікою виконання, умінні сприймати музику, розумінні її сенсу, змісту й подальшого втілення цього змісту в конкретному звучанні. Виконавські вміння та навички можна схарактеризувати як засвоєні особистістю способи відтворення художнього образу музичного твору з метою донесення його до слухачів; вони акумулюють музичні враження і переживання, а також музикознавчі, інтерпретаційні та методичні компетенції, набуті в процесі виконавської діяльності (Грозан, 2010, с. 45).

Окрім цього, фахівцю-музиканту необхідно враховувати й психолого-педагогічні особливості своєї діяльності: уміти не лише виконувати різножанрові музичні твори, а й здійснювати художньо-педагогічний аналіз музичних творів, уміти спілкуватися з учнями, ураховуючи вікові та індивідуальні особливості вихованців.

Отже, підготовка майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва до формування виконавських навичок учнів-інструменталістів у процесі навчання в закладі вищої освіти відбувається на заняттях у класі основного інструменту. На думку Т. Пляченко, головними видами роботи є сольне виконання, самостійна робота над музичним твором, акомпанування, читання нот з аркуша, транспонування, гра в ансамблі, творче музикування (Пляченко, 2014, с. 43).

Головна увага в усіх перелічених видах роботи в класі основного інструменту спрямована на вдосконалення виконавських умінь та навичок, які за Т. Пляченко поділяються на дві групи: технічно-виконавські та виконавсько-інтерпретаційні.

До технічно-виконавських науковець відносить: виконавську постановку; координацію функцій рук та раціональність рухів; вправність пальців; точність звуковисотної інтонації (для виконавців на струнних і духових інструментах); володіння аплікатурними прийомами; штрихову техніку та звуковедення, культуру звуку; метроритмічну чіткість; сформованість аналітико-слухових навичок; доцільне використання технічних можливостей музичного інструмента; здатність до самоаналізу.

До виконавсько-інтерпретаційних можна віднести: дотримання авторського задуму композитора, стилю, жанру, форми твору; спроможність розкрити художній образ твору за допомогою виконавської техніки та виражальних засобів: динаміки, агогіки, логічного фразування, тембрової відповідності тощо (Пляченко, 2014, с. 84).

Основними завданнями інструментально-виконавської підготовки в закладі вищої освіти ми визначили такі:

1) опанування здобувачем вищої освіти техніки гри на музичному інструменті у процесі засвоєння гам, вправ, етюдів і творів різних форм, стилів,

жанрів, епох (оволодіння виконавською постановкою, аплікатурними прийомами, штриховою технікою, звуковидобуванням, звуковеденням, виконавською інтонацією, прийомами фразування, динамікою, агогікою, метроритмом, розвиток навичок слухового контролю);

2) оволодіння інтерпретаційними вміннями (осягнення, розуміння та реалізація авторського задуму в процесі виконання твору, створення художнього образу твору та власного варіанта його інтерпретації; дотримання форми, стилю і жанру твору, володіння засобами музичної виразності тощо);

3) розвиток загальних музичних здібностей здобувачів освіти (музичний слух, музична пам'ять, відчуття метроритму, артистизм тощо);

4) формування педагогічного репертуару студента та засвоєння методів роботи над музичним твором (поповнення виконавського й педагогічного репертуару студента поліфонічними творами, творами великої форми, різнохарактерними п'єсами, етюдами, технічним матеріалом; засвоєння різних форм роботи над твором (теоретичний аналіз, читання з аркуша, детальна робота над окремими фрагментами, ескізне опрацювання твору, добір на слух, транспонування, перекладення тощо));

5) розвиток інтелектуальної, естетичної і духовної сфер майбутнього фахівця у галузі музичного мистецтва на високохудожніх зразках вітчизняної і зарубіжної музики (художня цінність репертуарних творів та її вплив на розвиток естетичного смаку здобувача; розвиток мислення у процесі теоретичного аналізу твору; формування толерантності та емоційної культури майбутнього музиканта (співпереживання, художня емпатія); розвиток навичок художнього спілкування (вербальна і невербальна комунікація));

6) формування виконавської манери та сценічної культури студента (розвиток виконавської майстерності майбутнього фахівця у галузі музичного мистецтва в процесі підготовки до концертних виступів: психологічна установка перед виступом, емоційна й інтелектуальна робота студента у процесі концертного виконання) (Гуральник, 2007).

Отже, усі перелічені види роботи в контексті інструментального виконавства спрямовані на підготовку майбутніх фахівців музичного мистецтва до формування виконавських навичок в учнів-інструменталістів, які ми розглянемо детальніше.

На думку В. Смородського, музичні знання, як найбільш місткі, всеохоплюючі категорії, містять у собі факти, музичні явища, усю спільність інформації, отриману учнем в інструментальному класі; уміння вимагають обов'язкової підтримки у вигляді спеціально розроблених форм, методів і засобів мистецького вправлення, що допомагають вирішувати творчі практичні завдання; навички передбачають автоматизоване їх використання у процесі

музично-виконавської діяльності (Смородський, 2015, с. 5).

Формування будь-яких виконавських навичок відбувається поетапно, поступово протягом усього навчання і далі протягом професійної діяльності. У процесі навчання робота над розвитком техніки безпосередньо пов'язана з художніми музичними творами. Одним із найважливіших засобів формування виконавських навичок загалом є спеціально підібрані вправи. Однак процес розвитку рухово-технічних навичок має бути не технічним тренажем учнів, а художньо спрямованою рухово-моторною діяльністю (Гуральник, 2007, с. 34).

Рухово-технічні навички, або техніка виконавця, – організація ігрового апарату, добре розроблена пальцева моторика, здатність грати швидко та точно, володіти пасажною орнаментикою, акордами, октавами та ін.

Формування технічного (ігрового) апарату синтезує три компоненти: інтелектуальний (музичне мислення), музично-слуховий та моторно-руховий і відбувається лише на основі суворого підпорядкування рухових дій рук основним фізіологічним та психологічним закономірностям функціонування організму.

Цілеспрямоване набуття комплексу технічних навичок, розвиток техніки рухів у учня завжди нерозривно пов'язані з розвитком як фізичних (м'язових), так і психологічних (вольових) властивостей особистості. Руховий процес необхідно будувати на базі повної взаємодії та максимальної координації всіх частин корпусу і рук, рук і плечового поясу, плечового поясу і голови, верхньої та нижньої частин корпусу, оскільки поняття «техніка» включає не лише рухові якості, а й уміння вільно та природньо грати на інструменті.

Звукорухові навички – це навички, які пов'язані з видобуванням звуку на інструменті. Ця навичка починає формуватися з отримання одного звуку і повторюється в діяльності інструменталіста багато разів. Тому необхідно особливо уважно прислухатися до початкового звуку і спостерігати за перебігом цієї первинної дії. Видобування одного звуку – це перший крок, який робить учень.

Метроритмічні навички – це розпізнання сильних і слабких долей, відтворення ритмічного малюнка твору, співвідношення тривалостей у часі, виконання рівномірної послідовності однакових тривалостей (темп), акцентування тощо. Формування почуття ритму у учня є одним із найважливіших завдань музичної педагогіки, адже ритм – це основний елемент музики, який зумовлює ту чи іншу закономірність у розподілі (організації) звуків у часі. Ритм у музиці є категорію, яка не лише пов'язана з часом, а ще є емоційно-виразною та рухово-моторною, і тільки сформовані рухово-технічні навички можуть бути належним підґрунтям для розвитку почуття ритму.

Нотно-орієнтовані навички – точне відтворення нотного тексту, зіставлення слухового відтворення з нотним текстом, читання з аркуша, освоєння та закріплення музичної грамоти, набуття навичок широкого зорового охоплення нотного тексту тощо. Ці навички залежать від освоєння теоретичного матеріалу – вивчення нотної графіки (нотний стан, розташування нот у ньому, правила запису нот різних октав тощо).

Однією з найважливіших навичок є читання з аркуша. Ця навичка впливає на ефективність освітнього процесу в цілому, оскільки є вмінням засвоювати максимальну кількість інформації за мінімальну кількість часу. Результатом формування названої навички стає збільшення обсягу матеріалу, що вивчається, за рахунок скорочення термінів його осягнення, зміцнення міжпредметних зв'язків, розширення музичного тезаурусу й формування стійкого інтересу до музики. Вільне, швидке, легке читання нот з аркушу – одна з необхідних передумов усебічного розвитку учнів-інструменталістів, що відкриває перед ними широкі можливості для ознайомлення з музичною літературою (Гуральник, 2007).

Слухові навички безпосередньо залежать від виховання слуху й посідають перше місце у процесі формування виконавця та музиканта. Ці навички спрямовані на сприйняття окремих звуків та визначення їх висоти; кількох звуків, що становлять мотив; мелодії; двох або декількох звуків, що звучать одночасно (інтервали та акорди).

Звукова виразність є найважливішим виконавським засобом реалізації музично-художнього задуму, тому робота над звуком має займати центральне місце у процесі навчання гри на музичному інструменті. Початок цієї роботи відноситься до перших кроків, а от формування та вдосконалення відбувається протягом не лише навчального процесу в закладі освіти, а й усього творчого життя виконавця.

Здатність чути, сприймати, інтерпретувати музику в її повному обсязі залежить від загального музичного виховання музиканта, зокрема від слухового розвитку. Існує два чинника, які безпосередньо впливають на вирішення звукових завдань: дослуховування звуку до кінця та відчуття горизонтального руху музики, які властиві будь-якому виконавському процесу. Виходячи із цього, уже на початковому етапі, коли учень-інструменталіст грає різні вправи, спрямовані на звуковидобування та організацію ігрового апарату, необхідно вчити слухати до кінця звук і відчувати його кінчиками пальців, поки він триває. Уміння слухати у поєднанні з відчуттям руху музики допоможе набутти цілісності музичної фрази та розвитку музичної тканини.

Художньо-образні навички – навички, які формуються з розвитком музичного мислення, тобто

переосмислення та узагальнення життєвих вражень, відображення у свідомості музичного образу, який є єдністю емоційного й раціонального. Музичне мислення є мисленням художніми образами, втіленими в інтонаціях, звукових комплексах, які оформлюються у слуховій уяві музиканта і тому основою музичного мислення є внутрішні слухові уявлення (Гуральник, 2007).

Відтворення художнього образу у виконавській діяльності майбутнього музиканта є відбитком дійсності, що пов'язане з вираженням думок і почуттів, здатних викликати асоціативні та наочно-зорові уявлення. У розкритті образного змісту музичного твору беруть активну участь емоційна та інтелектуальна сфери людини.

Формування художньо-образних навичок здійснюється у процесі пізнання закономірностей музичного розвитку виконуваних творів у вигляді формування широких художньо-образних узагальнень. Розвиток емоційної чуйності відбувається на основі вдосконалення, активізації музично-слухових уявлень, асоціативного фонду та творчої уяви. Усі ці навички тісно пов'язані один з одним і формуються у процесі навчання гри на музичному інструменті.

Названі виконавські навички є достатньо універсальними в контексті навчання гри на музичному інструменті. Але важливо ще враховувати певні специфічні виконавські навички, які є основою гри на деяких музичних інструментах. Так, як приклад можна розглядати специфіку навчання гри на бандурі, у якій значна увага приділяється навичкам співу під власний акомпанемент. Ця унікальна виконавська навичка спирається на перевірені часом багатотомові міжнародні традиції синтетичного виконавства, адже бандуристи використовують у власній практиці найкращі творчі надбання мандрівних співців-музикантів, а саме «античних кіфаредів, середньовічних бардів та труверів, народних співців – акинів, ашугів, кобзарів». Специфіка синтетичного виконавства вимагає від бандуриста-виконавця органічне «поєднання гри на інструменті з власним співом», що утворює самобутній «моноансамбль» (Бузина, Лисенко & Шептицька, 1985, с. 3). Під час формування виконавських навичок у процесі гри на бандурі необхідно враховувати, що «мистецтво бандуриста є синтетичним за самою своєю основою», оскільки музикант-бандурист «втілює в одній особі і співака, і виконавця на інструменті», а також «залучає певною мірою ще й елементи пантоміми, мімічні виражальні засоби» тощо (Бузина, Лисенко & Шептицька, 1985, с. 4).

Тож навчання гри на бандурі має такі особливості. Гра на інших струнних, клавішних або духових музичних інструментах буде також відрізнятися певним чином, що впливає зі специфіки використання конкретного музичного інструменту.

Отже, за значної універсальності виконавських навичок учнів-інструменталістів необхідно усвідомлювати і враховувати в підготовці майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва перелік усіх специфічних особливостей кожного музичного інструменту.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Для повноцінної навчальної діяльності учнів у спеціалізованих закладах мистецької освіти необхідне якісне володіння музичним інструментом. Процес формування виконавських навичок в учнів-інструменталістів тісно пов'язаний як із глибоким осмисленням змісту самого процесу музичної освіти, так і з розумінням ролі мистецтва в діяльності людства. Формування виконавських навичок сприяє всебічному музичному розвитку особистості й передбачає систематизоване вивчення творів різних жанрів, стилів і форм на матеріалі найкращих зразків світової та вітчизняної музичної культури. У мистецькій педагогіці розвиток виконавських навичок в учнів-інструменталістів є одним із найважливіших аспектів вирішення завдань виховання художньо-творчого мислення юного музиканта в комплексі з освоєнням спеціальних знань. Основою підготовки майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва до формування виконавських навичок учнів є їхня власна усвідомлена, цілеспрямована і відрефлексована інструментально-виконавська підготовка.

Викладені у статті матеріали є результатом теоретичного аналізу й узагальнення проблеми, що є передумовою її подальшого наукового розроблення – методологічного обґрунтування і методичного забезпечення процесу підготовки майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва до формування виконавських навичок учнів-інструменталістів сучасними, актуальними технологіями.

ЛІТЕРАТУРА

Бузина, З. П., Лисенко, М. Т., & Шептицька, А. М. (1985). *Солоспів бандуриста. Репертуарний збірник для дитячих музичних шкіл та музичних училищ*. Київ: Музична Україна. (Buzyna, Z. P., Lysenko, M. T., & Sheptytska, A. M. (1985). *The soloist of the bandurist. Repertoire collection for children's music schools and music schools*. Kyiv: Muzychna Ukrainya).

Гончаренко, С. У. (1997). *Український педагогічний словник*. Київ: Либідь. (Honcharenko, S. U. (1997). *Ukrainian pedagogical dictionary*. Kyiv: Lybid).

Грозан, С. В. (2010). *Формування вмій художньо-педагогічного спілкування в майбутніх учителів музичного мистецтва* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04). Київ. (Hrozana, S. V. (2010). *Formation of artistic and pedagogical communication skills in future music teachers*. (PhD thesis). Kyiv).

Гуральник, Н. П. (2007). *Комплект типових навчальних програм з дисципліни «Основний музичний інструмент – фортепіано» [для студ. вищих навч. закладів музичної галузі в структурі педагогічної освіти]*. Київ: НПУ. (Huralnyk, N. P. (2007). *A set of typical educational programs for the discipline "The main musical instrument – piano"*. Kyiv: NPU).

Пляченко, Т. М. (2014). *Формування інструментально-виконавської компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі фахової підготовки. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття»*. Київ. (Plyachenko, T. M. (2014). *Formation of instrumental and performance competence of the future music teacher in the process of professional training*. Kyiv).

Смородський, В. І. (2015). *Формування виконавських навичок гри на фортепіано в учнів дитячих музичних шкіл на засадах жанрового підходу* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02). Київ. (Smorodskyy, V. I. (2015). *Formation of performance skills of playing the piano in children's music school students based on the genre approach*. (PhD thesis). Kyiv).

Training of future specialists in the field of musical art for the formation of performance skills of instrumental students

Olena Rudolfivna Novska
PhD (Candidate of Pedagogical Sciences), Associate Professor,
Dean of the Faculty of Music
and Choreography Education
South Ukrainian National Pedagogical
University named after K. D. Ushynsky
ORCID: 0000-0002-1396-4381

Mariia Stanislavivna Chernomorets
Master's Student
South Ukrainian National Pedagogical
University named after K. D. Ushynsky

The article examines the issue of training future specialists in the field of musical art for the formation of performance skills of students-instrumentalists. It is determined that one of the strategic directions of the reform of the Ukrainian education system is to ensure the compliance of its criteria and standards with European requirements, to create conditions for training future specialists in the field of musical art to develop the creative potential of students. The relevance of the research is emphasized by the fact that musical art is one of the most powerful means of harmonious personality development. At the same time, the higher school needs to update the scientific base, which would allow teachers to develop students' creative abilities and ensure this complex process at the appropriate scientific and professional levels. Based on the analysis of the scientific and pedagogical literature, it is claimed that the skills of playing a musical instrument are divided into several main groups, which include: notation-oriented, tempo-rhythmic, technical, melodic-phrasing, artistic-expressive and emotional-volitional. It is noted that the preparation of future specialists in the field of musical art for the formation of performance skills of students-instrumentalists in the process of studying at a higher education institution takes place in classes in the class of the main instrument, and the main types of work are solo performance, independent work on a piece of music, accompaniment, reading notes with sheets, transposition, playing in an ensemble, creative music making, etc. The main tasks of teaching the main musical

instrument in the institution of higher education, which are aimed at the formation of future specialists in the field of musical art, the performance skills of students-instrumentalists, are the student's mastery of the technique of playing a musical instrument in the process of mastering scales, exercises, etudes and works of various forms, styles, genres, era; mastering interpretation skills; development of musical abilities of the future specialist; forming the student's pedagogical repertoire and mastering the methods of working on a musical piece; development of the intellectual, aesthetic and spiritual spheres of the future specialist in the field of musical art on highly artistic samples of domestic and foreign music; formation of performing manner and stage culture of future specialists.

Key words: *skills, performing skills, art education, musical art, future specialist in the field of musical art, instrumental performance, instrumental students, instrumental and performing training.*